

Keresztény, magyar öntudat.¹

Minden kornak vannak divatos szólamai, melyeket a felületes tömeg szajkó módjára ismétél, varázserőt tulajdonít nekik és azt hiszi, hogy azoknak léleknélküli hangoztatása által immár bizonyosságot tett arról, hogy a kor szellemi és erkölcsi színvonalán áll.

Napjainkban ezren és tízezren hangoztatják, hogy ők öntudatos keresztények és öntudatos magyarok.

Ha megkérdézzük őket, hogy mire alapítják ezen állításukat, büszkén teregetik ki születési okmányaikat . . .

Jó, jó testvér, okmányaidból látjuk, magyarnak és kereszténynek születted, de minő érdemek és minő áldozatok jogosítanak fel arra, hogy magad öntudatos kereszténynek és öntudatos magyarnak nevezd?!

Érdemek?! . . . Áldozatok?! . . . Hebegi zavartan. Hát nem elég érdem, hogy kereszténynek és magyarnak születtem?!

Én ezért jutalmat várok és nem akarok áldozatot hozni.

Aki így beszél és így gondolkodik, az sem nem öntudatos magyar, sem nem öntudatos keresztény, hanem méltatlan hasonélvezője annak az érdemen kívüli ténynek, hogy magyarnak és kereszténynek születted.

Az ilyen egyén a keresztény magyarságnak nem lesz erőssége, támasza, mert a legelső sorsfordulatnál lelkifurdalás nélkül képes elfelejteni, hogy magát valaha is öntudatos magyarnak és öntudatos kereszténynek vallotta.

Az öntudatos keresztény érzi, tudja, hogy a kereszténység nem egy benső tartalom nélküli üres cím, amellyel kilincselni lehet. Nem egy ősi hagyományokkal megszentelt ünneplőruha, amelyet koronként magunkra öltünk, hanem szívünknek és

¹ Előadás a nagybányai unitárius egyházköztség 1943. június 27-iki összejövetelén.

lelkünknek belső sajátsága, amely lelkünkkel egybeforrott és elkísér az élet útjain a verőfényes ünnepnapokon ép úgy, mint a sűrke hétköznapok gonddal és verejtékkel teljes küzdelmei közé.

A kereszténység a lélek ereje és a szív gazdagsága.

A kereszténység hit, amelynek alapja Isten szeretete és a hívő lélek, miközben szeretetben egyesül a nagy mindenség végtelen urával, hite által szabaddá és erőssé válik.

A kereszténység morál, amelynek alapja az emberszeretet, minden szépnek és jónak szeretete És az emberi szív, amelyen elárad a szeretet melege, gazdaggá válik.

A kereszténység önmérséklet, áldozatkészség.

A kereszténység kultúra és szociális erő.

A kereszténység világnézet, amely a modern izmusokkal szemben az élet legfőbb értékét nem az anyagban, nem a technikában, hanem a lélek tisztaságában és erejében keresi.

És ha a mai nagy világegészből, az emberi civilizáció mai nagy válságából csak egy csoda vezetheti ki a szenvedő emberiséget, ennek a csodának az alapja csak a tiszta lelkek ereje lehet!

Az öntudatos keresztény a gazdasági őrsváltás lényegét nem a személyek változásában, hanem a szellem megújulásában igyekszik kidomborítani.

Bármilyen munkakörbe állítsa is az élet, tetteivel, egész élete példájával igyekszik bebizonyítani a kereszténység erkölcsi fölségét.

Komoly értékeket termel és miközben murkája reális értékeléséhez ragaszkodik, senkinek sem akar túljárni az eszén, mert erkölcsi felfogása szerint a másik rászédése nem a szellemi fölség, hanem az erkölcsi hitványság bizonyítéka.

Magyar öntudat . . . Két rövid szó, amelyben visszatükröződik a lélek szárnyalásának, a lélek és a szív gazdagságának végtelensége.

Ebben a két szóban visszahangzik Lehel kürtjének riadó szava és Árpád száguldó hadainak Európát remegtető diadala.

Ebben a két szóban magasztosul föl Szent István bölcsessége, Nagy Lajos hatalma, Mátyás dicsősége és kultúrája.

És ebben a két szóban zokog Mohács és Trianon tragédiája.

Ebben a két szóban benne él Petőfi, Madách és a többi nagy költőnk lángoló költészete.

Ez a két szó jelzi azt a csodálatos erőt, amely láthatatlan szálakkal fűz egymáshoz minden igaz magyar szívet. Azt a megszentelt érzést, amely mindenkit és mindent szeret, ami magyar!

Ez a két szó jelzi azt a lelket, amely hódolattal borúl le Isten előtt és buzgón imádkozza: „Isten áldd meg a magyart“!

Ebben a két szóban benne foglaltatik az ezerarcú, de minden változatában búbájosan szép magyar föld szeretete, az ezeréves határokhoz való ragaszkodás és az a törhetetlen meggyőződés, hogy „a nagy világon e kívül nincsen számunkra hely“!

Az öntudatos magyar lelke fölolvad nemzeti érzésében! Csak a nemzeti közösségben és a nemzeti közösség által keresi boldogulását és saját boldogulásának fölébe helyezi a nemzeti közösség előmenetelét.

Éppen ezért fegyelmezetten fogad minden korlátozást, amely a közösség erejének és kitartásának biztosítását célozza.

Jó példával jár elől az önfegyelmezésben. Tettel, szóval és minden igyekezetével munkálja a közhangulat kiegyensúlyozottságát, tisztánlátását és azt az emelkedett közszellemet, amely a belső front biztonságának rendíthetetlen támasza.

Az öntudatos magyar óhajtja a békét, de nem bármi áron, hanem csak azzal a föltétellel, hogy az ezeréves magyar föld mindörökké magyar és keresztény maradjon.

Magyar és keresztény... Ezekben a szavakban foglaltatik életünk értelme, célja, szépsége és gazdagsága.

A vörös rém fenyegetésével szemben ezek a fogalmak jelzik az egyéni méltóságot, a lélek szabadságát és az élet békéjét. A békességet a jóakarató emberek között.

Ezek a fogalmak jelzik a szülők tiszteletét, az otthon melegét, az édesanya kezének simogatását és a hitvesi csók tisztaságát.

Ezek a fogalmak jelzik a jelen munkájának termékenységet, a jövő biztonságát és a biztonságos időben gyermekeink és unokáink boldogulását.

Magyarságunk és kereszténységünk ezer édes és szent kötelességet jelent, amelyeknek teljesítése önmagában hordja jutalmát.

Keresztény, magyar öntudat.

Az öntudatos magyar és öntudatos keresztény érzi, tudja, törhetetlen szent hittel hiszi, hogy magyarságunk és kereszténységünk életünk legfőbb, legszentebb értékei, amelyekkel szemben rang, fény, pompa, gazdagság és az életnek minden más profán értékei csak alárendelt jelentőségűek lehetnek.

Magyarságunknak és kereszténységünknek védelmére minden más értékünket, mindenünket . . . mindenünket . . . és ha úgy fordul, életünket is fel kell áldoznunk, mert nélkülok élünk sem érdemes!

Kérjük a jó Istent, hogy az annyi szenvedés és megpróbáltatás után is élni akaró és egy diadalmas szebb és jobb magyar jövő felé törekvő édes Magyar Hazánknak adjon millió és millió a szó legnemesebb értelmében vett öntudatos magyart és öntudatos keresztényt!

Dr. Abrudbányai Ede.

Káli Nagy Lázár.

1772—1837.

(Folytatás és vége.)

„Ebben minden vádat részletez s határozottan visszautasít. Elismeri, hogy némely okmánya pontatlan, de ez azért van, mert br. Kemény sürgősen követelte be a számadást s ő 3 nap alatt készítette el. Az egészből az világlik ki, hogy méltatlan váddal nem eggyel illették és sértett önérzettel utasítja vissza a neki felsoroltakat, melyeket ingyen szolgálataért nem érdemelt. Akkor azonban szokássá vált őt gyanúsítani s annyi világos számadásából, hogy kellő pontossággal és renddel nem igen vezette. Ezért voltak kellemetlenségei, mint elődei, vagy utódai közül a színháznál senkinek. Azt azonban, hogy az épület felmérése után annyi és annyi anyaggal többnek felhasználását vetették szemére, méltán utasította vissza s tagadta meg visszafizetését“. (Ferenczi id. m. 380. l.) Baranyai megvizsgálván a kifogásokat, részben elenyészteteknek nyilvánította s a megtérítendő összeget 3395 frt. 21 kr.-ban állapította meg. E munka „valóságos mintája a szőrszálhasogató vizsgálatnak — mondja Ferenczi — mely a végén Nagy Lázár önérzetes kifakadására, mely szerint ő nem volt fizetéses számadó, nem mulasztja el oktatást adni, t. i. mint Kolozs megye akkori főbirájáról föl kellett tenni, hogy mint építető, nemcsak kellő pontossággal fog számolni, de hogy a számadásoknak természetét és reguláit is tudja. Tehát a számadó úr conventioja, és instructioja is a bizodalom és a nemes nemzet tekintete volt, ami őt többre kötelezte, mint a conventio és instructio“. El lehet képzelni, hogy ez a kioktatás mennyire sértette a Nagy Lázár önérzetét. A bizottság 1828. júl. 9-én kiadta neki felvilágosítás végett, de lassanként a feledés leple borult rá s midőn 1837. júl. 26-án meghalt, még függőben maradt a számadása ügye. A számadásokat fia 1858-ban tisztázta s akkor kitünt, hogy